

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет**

Кафедра адміністративного права та судочинства

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни «Актуальні питання адміністративного права та процесу»
на тему: «Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного
органу»

Студент групи: ПРМ-14
Царик Володимир Олексійович
Керівник: д.ю.н., проф. Кравчук М.Ю.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS ____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ.....	5
1.1. Адміністративно-правовий статус як правова категорія.....	5
1.2. Основні елементи адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу.....	9
1.3. Порівняльний аналіз адміністративно-правового статусу правоохоронців у різних країнах.....	12
Висновки до розділу 1.....	15
РОЗДІЛ 2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	17
2.1. Адміністративно-правове регулювання діяльності правоохоронних органів в Україні.....	17
2.2. Повноваження, права та обов'язки працівників правоохоронних органів.....	18
2.3. Гарантії правового захисту та відповідальність працівників правоохоронних органів.....	21
Висновки до розділу 2.....	23
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ.....	24
Висновки до розділу 3.....	24
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29
ДОДАТКИ.....	31

ВСТУП

Сучасні виклики, що постають перед державою у сфері забезпечення правопорядку, зумовлюють необхідність чіткої регламентації адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів. Визначення їх прав, обов'язків, повноважень та відповідальності є важливим елементом ефективного функціонування системи правозахисту та гарантією забезпечення законності у державі.

Актуальність теми обумовлена необхідністю удосконалення нормативно-правового регулювання статусу правоохоронців, враховуючи сучасні виклики, реформи у правоохоронній сфері та міжнародний досвід. Зміни, що відбуваються у сфері правоохоронної діяльності в Україні, зокрема реформа Національної поліції, антикорупційних органів та системи прокуратури, вимагають комплексного аналізу адміністративно-правового статусу працівників цих органів, що забезпечить підвищення їх ефективності та відповідності міжнародним стандартам.

Науково-практичне значення дослідження полягає у визначенні теоретичних засад та правових механізмів адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів, що сприятиме вдосконаленню законодавства та практики його застосування.

Метою курсової роботи є дослідження адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу, визначення його ключових елементів, аналіз законодавчого регулювання та формулювання пропозицій щодо його удосконалення.

Для досягнення мети було поставлено такі **завдання**:

1. визначити поняття та структуру адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу;
2. дослідити нормативно-правове забезпечення діяльності правоохоронних органів України;
3. проаналізувати права, обов'язки та відповідальність працівників правоохоронних органів;

4. здійснити порівняльний аналіз адміністративно-правового статусу правоохоронців у різних країнах;
5. визначити проблеми чинного адміністративно-правового регулювання статусу працівників правоохоронних органів;
6. розробити рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового статусу правоохоронців.

Ступінь дослідження теми. Питання адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів є предметом наукового інтересу багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема В. Б. Авер'янова [6], Ю. П. Битяка [8], О. М. Бандурки [7], М. П. Коваленка [13]. Водночас, у зв'язку з динамічними змінами у правозастосовній практиці, потребує подальшого аналізу та оновлення нормативно-правова база.

Об'єктом дослідження є адміністративно-правові відносини, що виникають у сфері регулювання діяльності працівників правоохоронних органів.

Предметом дослідження виступає адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу, його складові елементи, нормативне забезпечення, механізм реалізації прав та обов'язків.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз та синтез – для дослідження основних аспектів адміністративно-правового статусу правоохоронців; порівняльно-правовий метод – для аналізу міжнародного досвіду правового регулювання статусу правоохоронців; системно-структурний метод – для визначення взаємозв'язку елементів правового статусу; формально-юридичний метод – для аналізу нормативно-правових актів.

Структура роботи. Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглянуто теоретичні засади адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів. Другий розділ присвячений аналізу нормативно-правового регулювання їх діяльності. У третьому розділі визначено проблеми та запропоновано шляхи вдосконалення адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ

1.1. Адміністративно-правовий статус як правова категорія

Адміністративно-правовий статус є однією з основоположних правових категорій адміністративного права, яка визначає правове становище суб'єктів у сфері публічного управління. Він охоплює сукупність прав, обов'язків, відповідальності, правових гарантій, а також механізмів реалізації й захисту прав і законних інтересів суб'єкта в адміністративно-правових відносинах. У правовій доктрині адміністративно-правовий статус традиційно розглядається як структурований елемент правового положення особи або інституції, який закріплюється в нормативно-правових актах, визначаючи особливості їх функціонування в державному управлінні [6, с.7].

Адміністративно-правовий статус суб'єкта права, зокрема працівника правоохоронного органу, є динамічним утворенням, що змінюється залежно від реформ, змін у законодавстві та суспільно-політичних обставин. Його нормативне закріплення здійснюється в Конституції України, Кодексі України про адміністративні правопорушення, Законі України «Про Національну поліцію» [3], Законі України «Про Державне бюро розслідувань», Законі України «Про прокуратуру» [2], Законі України «Про Службу безпеки України» та інших нормативно-правових актах [1].

Адміністративно-правовий статус охоплює систему елементів, серед яких ключовими є: правосуб'єктність, адміністративно-правові права та обов'язки, законні обмеження, гарантії реалізації прав, механізми відповідальності, а також правові засоби захисту. Адміністративна правосуб'єктність розглядається як здатність суб'єкта вступати в адміністративно-правові відносини, реалізовувати відповідні повноваження та нести відповідальність за свої дії.

Адміністративно-правові права та обов'язки визначають зміст правового статусу, оскільки вони регламентують межі допустимої та обов'язкової поведінки суб'єкта в адміністративних правовідносинах. Наприклад, Закон України «Про Національну поліцію» містить положення про основні права поліцейських, включаючи право застосовувати заходи примусу, використовувати спеціальні засоби та вогнепальну зброю, вимагати дотримання законності від громадян, а також виконувати інші функції, передбачені законодавством [3, с. 2].

Адміністративні обов'язки працівників правоохоронних органів включають дотримання принципу законності, захист прав і свобод громадян, неупередженість у виконанні посадових обов'язків, забезпечення громадського порядку та боротьбу з правопорушеннями. У випадку порушення цих обов'язків настає адміністративна або дисциплінарна відповідальність, передбачена, зокрема, Дисциплінарним статутом Національної поліції України та Законом України «Про державну службу».

Основою адміністративно-правового статусу є обмеження, що накладаються на працівників правоохоронних органів. Вони зумовлені необхідністю забезпечення правопорядку та ефективного виконання службових функцій. Наприклад, поліцейським заборонено займатися підприємницькою діяльністю, вступати до політичних партій, брати участь у страйках тощо. Подібні обмеження встановлені й щодо інших правоохоронних органів, що узгоджується із загальними принципами державної служби та функціонування правоохоронної системи [7, с. 11].

Гарантії реалізації прав і обов'язків працівників правоохоронних органів включають матеріальне забезпечення, соціальні гарантії, правовий захист від неправомірних дій, а також передбачені механізми оскарження незаконних рішень та дій посадових осіб. Зокрема, Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» містить положення про соціальні пільги для працівників силових структур, включаючи право на медичне забезпечення, забезпечення житлом, додаткові пенсійні виплати тощо. Відповідальність працівників правоохоронних органів є важливим елементом їх адміністративно-

правового статусу, оскільки передбачає юридичні наслідки за порушення законодавства, перевищення службових повноважень або неналежне виконання обов'язків. Види відповідальності включають адміністративну, дисциплінарну, цивільно-правову та кримінальну. Наприклад, перевищення службових повноважень може тягнути за собою кримінальну відповідальність відповідно до статті 365 Кримінального кодексу України. Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу є комплексним правовим явищем, що визначає його правове становище в системі публічного управління. Він включає низку елементів, що регламентують взаємовідносини між державою та правоохоронцями, а також забезпечують баланс між правами, обов'язками та відповідальністю цих суб'єктів [5].

Науковці-адміністративісти В. Б. Авер'янов [6], Ю. П. Битяк [8], О. М. Бандурка [7] та М. П. Коваленко [13] здійснили значний внесок у розвиток теоретичних засад адміністративного права, зокрема у дослідження правового статусу суб'єктів публічної адміністрації.

Зокрема, В. Б. Авер'янов у своїх наукових працях розглядав адміністративно-правовий статус через призму загальної теорії адміністративного права, підкреслюючи, що він є сукупністю прав, обов'язків, гарантій та відповідальності суб'єкта в адміністративно-правових відносинах. Вчений акцентував увагу на тому, що адміністративно-правовий статус має динамічний характер, адже він змінюється залежно від законодавчих змін та особливостей правозастосовної практики. Особливо важливим аспектом є те, що адміністративно-правовий статус визначається не лише загальними нормами адміністративного права, а й спеціальними положеннями, що регламентують діяльність окремих категорій осіб, зокрема працівників правоохоронних органів [6, с. 22].

Ю. П. Битяк, аналізуючи правовий статус суб'єктів адміністративного права, підкреслював, що адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу включає як загальні елементи, характерні для всіх працівників державних органів, так і спеціальні, зумовлені особливостями функціонування системи правоохоронних органів. Учений зазначав, що адміністративно-правовий статус

реалізується через адміністративно-правові норми, які регулюють порядок проходження служби, умови прийняття на службу та звільнення, дисциплінарну відповідальність тощо [8, с. 19].

О. М. Бандурка, у свою чергу, детально досліджував специфіку адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів, особливо в контексті їхніх обов'язків та відповідальності. Він наголошував, що такі працівники не лише виконують загальнодержавні функції щодо підтримання правопорядку, а й мають підвищений рівень відповідальності перед суспільством. Учений виділяв особливості правового статусу працівників органів внутрішніх справ, зокрема їхню підпорядкованість внутрішньому службовому регламенту, специфічну систему заохочень і покарань, а також особливості адміністративно-правового захисту їхніх прав [7, с. 34].

Значний внесок у дослідження адміністративно-правового статусу зробив М. П. Коваленко, який аналізував його у контексті європейських стандартів державного управління. Зокрема, він порівнював правовий статус українських правоохоронців із відповідними статусами в країнах Європейського Союзу, наголошуючи на необхідності удосконалення системи адміністративно-правових гарантій для працівників правоохоронних органів в Україні. Дослідник також звертав увагу на проблеми реалізації адміністративно-правового статусу в умовах реформування правоохоронної системи, зокрема в аспектах підвищення рівня соціального захисту, гарантій прав працівників та зміцнення їхньої правової відповідальності [13, с. 41].

Таким чином, адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу є комплексною правовою категорією, що охоплює систему норм, які визначають його правове становище, правомочності, обов'язки та відповідальність. Він формується під впливом як загальних принципів адміністративного права, так і спеціальних норм, що регламентують діяльність конкретних правоохоронних структур. Дослідження вчених-адміністративістів у цій сфері є вагомим внеском у вдосконалення правового регулювання, що має сприяти підвищенню ефективності правоохоронної діяльності та забезпеченню дотримання правових стандартів.

1.2. Основні елементи адміністративно-правового статусу працівника правоохоронного органу

Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу охоплює сукупність юридичних норм, що регламентують його права, обов'язки, компетенцію, відповідальність, соціальні гарантії та обмеження, встановлені законодавством. Даний статус визначає місце працівника у структурі державного управління та окреслює межі його взаємодії з іншими суб'єктами правовідносин. У зв'язку з особливим характером правоохоронної діяльності, статус її працівників має специфічні риси, які відрізняють їх від інших категорій державних службовців.

Юридичною основою адміністративно-правового статусу є правосуб'єктність, яка охоплює адміністративну правоздатність і адміністративну дієздатність. Адміністративна правоздатність є загальною для всіх осіб, але працівники правоохоронних органів мають спеціальну правоздатність, що обумовлюється їхньою службовою діяльністю. Вона передбачає право здійснювати заходи, спрямовані на забезпечення правопорядку, застосовувати примусові заходи, вести адміністративні провадження тощо [9, с. 41]. Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу подано в Додатку А.

Адміністративна дієздатність також має спеціальний характер і передбачає здатність працівника реалізовувати повноваження, пов'язані з охороною громадського порядку, розслідуванням правопорушень, виконанням адміністративних рішень. Її обсяг визначається посадовими обов'язками та може змінюватися залежно від проходження служби, професійної підготовки чи спеціалізації. Права працівників правоохоронних органів поділяються на загальні (як для всіх громадян) та спеціальні, пов'язані з виконанням службових функцій. До загальних прав належать право на соціальний захист, безпечні умови праці, медичне обслуговування тощо. Спеціальні права безпосередньо впливають із службових завдань і включають:

- право вимагати дотримання законодавства та припиняти правопорушення;

- право застосовувати заходи адміністративного примусу відповідно до законодавчих норм (наприклад, затримання правопорушників);
- право на використання спеціальних засобів і вогнепальної зброї в передбачених законом випадках;
- право отримувати професійну підготовку, підвищення кваліфікації;
- право на соціальне та матеріальне забезпечення, передбачене Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [5].

Водночас законодавство встановлює низку обов'язків, серед яких ключовими є:

- дотримання Конституції та законів України, міжнародних договорів, що регулюють правоохоронну діяльність;
- забезпечення громадського порядку та безпеки громадян;
- охорона прав і свобод людини, законних інтересів суспільства й держави;
- неупереджене виконання своїх службових функцій, недопущення корупційних проявів;
- обмеження щодо сумісництва (не можна займатися підприємницькою діяльністю, мати додаткову оплачувану роботу без дозволу керівництва) [5].

Невиконання або неналежне виконання службових обов'язків тягне за собою юридичну відповідальність, яка може бути дисциплінарною, адміністративною або кримінальною. Компетенція є визначальним елементом адміністративно-правового статусу та регламентує обсяг повноважень конкретної посадової особи. Вона поділяється на:

- Загальну компетенцію, що передбачає виконання основних завдань правоохоронної системи (запобігання правопорушенням, захист прав громадян, охорона громадського порядку).
- Спеціальну компетенцію, яка деталізується відповідно до службових посад і функціональних обов'язків. Наприклад, слідчі здійснюють досудове розслідування кримінальних проваджень, працівники патрульної поліції

забезпечують порядок на вулицях, а співробітники оперативних підрозділів виконують розшукову діяльність[1].

Компетенція визначається відомчими нормативно-правовими актами, що конкретизують службові завдання та порядок їх виконання. Працівники правоохоронних органів несуть відповідальність за свої дії або бездіяльність, що можуть спричинити порушення законності. Основними видами юридичної відповідальності є:

- дисциплінарна (наприклад, догана, пониження в посаді або звільнення за невиконання службових обов’язків);
- адміністративна (наприклад, штрафи або інші заходи за порушення внутрішньої дисципліни чи правил дорожнього руху службовими автомобілями);
- кримінальна (наприклад, перевищення службових повноважень, зловживання владою, корупційні діяння) [1].

Відповідальність передбачена в таких законодавчих актах, як Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Дисциплінарний статут Національної поліції України. Основні гарантії включають: правовий захист від незаконного переслідування та втручання у професійну діяльність; матеріальне забезпечення (зарплатня, премії, надбавки за вислугу років); медичне обслуговування та санаторно-курортне лікування; пенсійне забезпечення за вислугу років; право на отримання службового житла або компенсації за його оренду; захист сімей правоохоронців у разі їх загибелі при виконанні службових обов’язків (виплата компенсацій та соціальне забезпечення). Соціальний захист працівників правоохоронних органів регулюється Законом України «Про Національну поліцію», Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та іншими нормативними актами[5].

Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу є багатовимірною правовою категорією, що включає широкий спектр правових норм, які регламентують його діяльність, права, обов’язки, відповідальність та соціальні

гарантії. Його особливості обумовлені специфікою правоохоронної служби, що вимагає високого рівня правової підготовки, професійності та дисциплінованості. Законодавче регулювання статусу сприяє ефективному функціонуванню правоохоронних органів, забезпеченню правопорядку та захисту прав громадян.

1.3. Порівняльний аналіз адміністративно-правового статусу правоохоронців у різних країнах

Адміністративно-правовий статус працівників правоохоронних органів визначається системою норм, які регулюють їхні права, обов'язки, компетенцію та відповідальність у сфері забезпечення правопорядку та безпеки. У кожній країні цей статус формується відповідно до національних правових традицій, рівня демократичного розвитку та міжнародних стандартів [10, с. 22]. Порівняльний аналіз адміністративно-правового статусу правоохоронців у різних країнах дозволяє оцінити ефективність правового регулювання їхньої діяльності, визначити переваги та недоліки окремих моделей і сформулювати пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Порівняння адміністративно-правового статусу правоохоронців у різних країнах [11, с. 16]

Країна	Законодавче регулювання	Права та обов'язки	Відповідальність	Соціальні гарантії
Україна	Закон України «Про Національну поліцію», Кодекс України про адміністративні правопорушення, Конституція України	Захист прав і свобод громадян, охорона громадського порядку, протидія злочинності, застосування заходів адміністративного примусу	Дисциплінарна, адміністративна, кримінальна відповідальність	Пенсійне забезпечення, страхування, правовий захист
США	Закон «Про правоохоронні органи», відповідні закони штатів	Виконання правоохоронних функцій, захист громадян, право на застосування сили та вогнепальної зброї	Відповідальність перед судом, дисциплінарні санкції, федеральний контроль	Медичне страхування, пенсійні виплати, психологічна підтримка

Продовження таблиці 1.1

Франція	Кодекс внутрішньої безпеки, Дисциплінарний кодекс поліції	Контроль за дотриманням правопорядку, профілактика злочинності, право на затримання	Адміністративні та судові санкції, контроль прокуратури	Спеціальний пенсійний фонд, соціальні виплати, додаткові гарантії
Німеччина	Федеральний закон «Про поліцію», закони земель	Охорона порядку, застосування спецзасобів, взаємодія з прокуратурою	Строгий контроль за правомірністю дій, адміністративна та кримінальна відповідальність	Високі пенсійні виплати, додаткові пільги
Велика Британія	Закон «Про поліцію», Кодекс етики поліції	Дотримання норм правопорядку, право на превентивні заходи, незалежний контроль	Перевірка незалежними комісіями, відповідальність за перевищення повноважень	Стабільне соціальне забезпечення, підтримка ветеранів служби

Відмінності між правовими системами обумовлені історичними, соціальними та політичними факторами, що впливають на ефективність роботи правоохоронних органів та рівень довіри до них у суспільстві. В Україні адміністративно-правовий статус правоохоронців визначається насамперед Законом України «Про Національну поліцію», який регламентує їхні права, обов'язки, гарантії та відповідальність. Українська модель характеризується жорстким підпорядкуванням поліції органам виконавчої влади та відносно широкими повноваженнями у сфері підтримання громадського порядку. Разом з тим, практика застосування заходів адміністративного примусу іноді викликає критику з боку правозахисних організацій, що свідчить про необхідність посилення механізмів громадського контролю.

Американська модель правоохоронних органів відрізняється значною автономією на рівні штатів, що дозволяє кожному регіону самостійно визначати особливості функціонування поліцейських структур. Законодавство США надає поліції широкі повноваження щодо використання сили та спеціальних засобів, проте водночас існує система судового контролю за правомірністю їхніх дій. Окремо варто відзначити особливості відповідальності правоохоронців у США:

крім дисциплінарних заходів, вони можуть бути притягнуті до цивільно-правової відповідальності за порушення прав громадян [11, с. 17].

Французька система передбачає високу ступінь централізації правоохоронних органів та значний контроль прокуратури за їхньою діяльністю. Кодекс внутрішньої безпеки Франції містить детальні положення щодо повноважень поліцейських, зокрема щодо застосування сили, затримання правопорушників та розслідування злочинів. У той же час, на відміну від США, застосування фізичної сили поліцейськими у Франції суворо регламентується, а перевищення повноважень тягне за собою серйозні дисциплінарні санкції. Соціальне забезпечення працівників правоохоронних органів у Франції є досить розвиненим: передбачені спеціальні пенсійні програми, а також соціальні виплати для членів сімей загиблих на службі[11, с. 17].

Німецька система організації правоохоронних органів відрізняється федеративною структурою, яка передбачає існування поліцейських служб як на федеральному, так і на земельному рівнях. Законодавство Німеччини встановлює жорсткі рамки для діяльності поліції, зокрема щодо контролю за застосуванням сили та спеціальних засобів. На відміну від США та України, де практика використання вогнепальної зброї є більш поширеною, у Німеччині поліцейські застосовують зброю лише у виняткових випадках, що обумовлено суворими вимогами законодавства. Відповідальність правоохоронців у Німеччині також є досить жорсткою: система адміністративного та судового контролю дозволяє запобігти зловживанням та гарантує дотримання прав громадян[11, с. 18].

Британська модель правоохоронної діяльності базується на принципі незалежності поліції від органів державної влади. Законодавство Великої Британії встановлює чіткі правила щодо повноважень правоохоронців, при цьому особлива увага приділяється дотриманню прав людини та захисту громадян від можливих зловживань. Однією з особливостей британської системи є діяльність незалежних комісій, які здійснюють моніторинг роботи поліцейських та розслідують випадки порушень з їхнього боку. Основну роль відіграє й система соціального забезпечення: британські правоохоронці отримують стабільні пенсійні виплати,

мають доступ до медичного страхування та користуються підтримкою держави після завершення служби[11, с. 18].

Порівнюючи адміністративно-правовий статус правоохоронців у зазначених країнах, можна дійти висновку, що європейські моделі орієнтовані на посилення механізмів контролю за діяльністю поліцейських та забезпечення дотримання прав людини. Франція, Німеччина та Велика Британія мають розвинені системи соціального захисту правоохоронців, що позитивно впливає на рівень професіоналізму та мотивацію працівників поліції. Водночас, американська модель надає значну автономію правоохоронцям, що, з одного боку, дозволяє швидко реагувати на загрози, а з іншого – створює ризики зловживань та конфліктів із громадськістю. Українська система перебуває на етапі реформування та вдосконалення, що передбачає поступове впровадження європейських стандартів, зокрема щодо посилення підзвітності правоохоронців та підвищення рівня соціального забезпечення [12, с. 9].

Результати аналізу свідчать про те, що вдосконалення адміністративно-правового статусу правоохоронців має бути спрямоване на досягнення балансу між ефективністю роботи поліції, дотриманням прав і свобод громадян та створенням належних умов для служби правоохоронців. У цьому контексті особливу роль відіграє правове регулювання відповідальності працівників поліції, оскільки саме цей аспект значною мірою впливає на рівень довіри суспільства до правоохоронних органів. Впровадження більш прозорих механізмів контролю, удосконалення системи соціального забезпечення та підвищення професійної підготовки працівників правоохоронних органів є важливими напрямками розвитку, що сприятимуть підвищенню ефективності діяльності поліції та забезпеченню верховенства права.

Висновки до розділу 1

У межах першого розділу встановлено, що адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу є частиною загального правового статусу, який

визначається системою норм адміністративного права та містить відповідні права, обов'язки, повноваження, правові гарантії та відповідальність.

Здійснене дослідження дозволило дійти висновку, що адміністративно-правовий статус працівників правоохоронних органів є категорією, яка поєднує в собі як загальні, так і спеціальні елементи. Особливістю цього статусу є його нормативна визначеність через сукупність правових актів, серед яких ключову роль відіграють Конституція України, закони України «Про Національну поліцію», «Про прокуратуру», «Про Службу безпеки України» та інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність відповідних органів. При цьому адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу є не лише формальною правовою конструкцією, а й інструментом реалізації державної політики у сфері забезпечення правопорядку, що вимагає врахування як правових, так і організаційних аспектів.

Здійснене порівняльне дослідження адміністративно-правового статусу правоохоронців у різних країнах дозволило виокремити певні закономірності у правовому регулюванні їхньої діяльності. Зокрема, встановлено, що країни з континентальною правовою системою приділяють особливу увагу детальному законодавчому регулюванню статусу правоохоронців, визначаючи їхні права, обов'язки, гарантії та відповідальність на рівні спеціальних нормативних актів. Водночас у країнах з англосаксонською системою права правовий статус працівників правоохоронних органів значною мірою формується на основі судової практики, а їхні функції можуть значно варіюватися залежно від регіону та специфіки правоохоронної діяльності.

Розглянуті елементи адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів свідчать про те, що ця категорія є динамічною та зазнає постійних змін відповідно до розвитку суспільних відносин і змін у державній політиці.

РОЗДІЛ 2

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

2.1. Адміністративно-правове регулювання діяльності правоохоронних органів в Україні

Адміністративно-правове регулювання діяльності правоохоронних органів в Україні є складовою правового забезпечення забезпечення правопорядку в державі. Основою для адміністративно-правового регулювання діяльності правоохоронних органів в Україні є Конституція України, яка гарантує основні права і свободи громадян, а також визначає роль органів державної влади у забезпеченні правопорядку та безпеки. У цьому контексті, зокрема, стаття 19 Конституції України визначає, що органи державної влади, в тому числі й правоохоронні органи, повинні діяти виключно на підставі та в межах повноважень, визначених Конституцією та законами України [14, с. 5].

Одним із основних нормативно-правових актів, який регулює діяльність правоохоронних органів в Україні, є Закон України «Про Національну поліцію», ухвалений у 2015 році. Цей закон визначає правовий статус поліцейських, їх основні функції та повноваження, організацію діяльності Національної поліції, а також її взаємодію з іншими державними органами та організаціями. Національна поліція є основним органом, який займається забезпеченням правопорядку в Україні, охороною громадської безпеки та боротьбою з правопорушеннями. Закон «Про Національну поліцію» визначає важливі аспекти, такі як порядок призначення поліцейських, їх службові обов'язки, а також права і обов'язки громадян при взаємодії з поліцією [3].

Нормативно-правовим актом є Закон України «Про прокуратуру», який регулює діяльність органів прокуратури в Україні. Закон визначає повноваження прокурорів, порядок здійснення нагляду за додержанням законів та координацію діяльності правоохоронних органів. Прокуратура відіграє ключову роль у

забезпеченні законності в діяльності правоохоронних органів і є важливим елементом системи правосуддя в Україні [2].

Закон України «Про Службу безпеки України» визначає повноваження цієї організації в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю та іншими загрозами національній безпеці України. Відповідно до цього закону, СБУ має особливий статус серед інших правоохоронних органів, оскільки вона займається розвідкою, контррозвідкою, а також має право проводити оперативно-розшукові заходи для захисту національних інтересів. Закон України «Про державну охорону органів державної влади та посадових осіб» визначає повноваження і засоби забезпечення охорони високопосадових осіб і важливих державних об'єктів.

Адміністративно-правове регулювання діяльності правоохоронних органів також передбачає не тільки визначення прав і обов'язків працівників цих органів, а й контроль з боку держави за їх діяльністю. Зокрема, Міністерство внутрішніх справ України, органи прокуратури, Верховна Рада України та суди здійснюють різні форми контролю за діяльністю правоохоронців, що допомагає забезпечити законність і правовий порядок у їх діяльності [15, с. 42].

Загалом, адміністративно-правове регулювання діяльності правоохоронних органів в Україні є комплексним і багатоаспектним процесом, який включає визначення правових засад, організаційних структур, повноважень і механізмів контролю за діяльністю цих органів. Оскільки функціонування правоохоронних органів є важливим елементом правової системи України, необхідно постійно удосконалювати нормативно-правову базу, забезпечувати її відповідність сучасним вимогам та сприяти створенню умов для ефективної та законної діяльності цих органів.

2.2. Повноваження, права та обов'язки працівників правоохоронних органів

Повноваження, права та обов'язки працівників правоохоронних органів є важливими елементами їх адміністративно-правового статусу, оскільки вони

визначають межі та умови їх діяльності, а також встановлюють правові засади взаємодії з громадянами, іншими органами державної влади та організаціями. Повноваження працівників правоохоронних органів виникають унаслідок законодавчо визначеного статусу кожного з таких органів і є складовою частиною їх службових обов'язків. Зокрема, правоохоронці мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність, вести слідство, проводити обшуки та затримання осіб, що підозрюються в скоєнні злочину, а також здійснювати адміністративні затримання та складання протоколів [16, с. 20].

У контексті повноважень правоохоронних органів особливу увагу слід приділити правам поліцейських. Закон України «Про Національну поліцію» визначає їх ключові повноваження, серед яких – право на застосування фізичної сили, спеціальних засобів, а в окремих випадках і вогнепальної зброї. Такі заходи можуть бути використані лише у разі необхідності та в межах законодавства. Крім того, правоохоронці мають право на проведення перевірок документів, оглядів транспортних засобів, а також на застосування адміністративних стягнень, якщо вони виявляють порушення законів, які підлягають адміністративному покаранню. Повноваження також охоплюють правоохоронні функції, пов'язані з підтриманням громадського порядку та безпеки. У випадках масових заходів, протестів або інших подібних подій, працівники правоохоронних органів мають право застосовувати превентивні заходи для попередження порушень громадського порядку, а також здійснювати затримання осіб, що порушують встановлені норми та правила[3].

Працівники правоохоронних органів мають і ряд обов'язків. Вони зобов'язані діяти в межах своїх повноважень і відповідно до законодавства, зокрема, забезпечувати права громадян, не допускати порушення законності, діяти професійно та об'єктивно при здійсненні своїх службових обов'язків. Працівники повинні дотримуватися етичних норм, поважати гідність осіб, з якими взаємодіють, і вчиняти свої дії відповідно до принципу пропорційності. Вони повинні бути прикладом законності і правопорядку, тому зобов'язані виявляти високий рівень дисципліни, виконувати накази та інструкції своїх керівників, забезпечувати законність своїх дій [17, с. 11].

Права працівників правоохоронних органів включають права на захист своїх прав та інтересів, пов'язаних із виконанням професійних обов'язків. Вони мають право на спеціальну підготовку, забезпечення службовим майном, а також право на отримання необхідної медичної допомоги, якщо їх діяльність пов'язана з ризиком для здоров'я. Правоохоронці мають право на компенсацію у разі отримання травм чи пошкодження здоров'я під час виконання своїх службових обов'язків, а також на страхування життя та здоров'я. Працівники повинні дотримуватися права на приватність особистого життя громадян, захищати їх від незаконних обшуків та арештів, а також гарантувати дотримання принципів прав людини в своїй діяльності. Вони зобов'язані діяти відповідно до принципу законності, що передбачає дотримання чинного законодавства та міжнародних стандартів прав людини [18, с. 24].

Працівники прокуратури, згідно із Законом України «Про прокуратуру», мають право здійснювати нагляд за дотриманням законності органами слідства і досудового розслідування, а також вжити заходів для усунення порушень законів. Працівники Служби безпеки України мають право на використання специфічних методів для забезпечення національної безпеки, зокрема, здійснення розвідки, контррозвідки та боротьби з тероризмом [3].

Складовою правового статусу працівників правоохоронних органів є і їхня дисциплінарна відповідальність. Вони підлягають дисциплінарному нагляду з боку своїх керівників та контролюючих органів, а також можуть бути притягнуті до відповідальності за порушення службових обов'язків, перевищення повноважень, неналежне виконання своїх обов'язків або зловживання службовим становищем. Для цього в українському законодавстві передбачені відповідні норми, що визначають порядок розслідування порушень і притягнення до відповідальності.

Таким чином, права та обов'язки працівників правоохоронних органів не тільки забезпечують ефективне виконання їхніх функцій, а й гарантують дотримання прав громадян і загальну стабільність правопорядку в країні.

2.3. Гарантії правового захисту та відповідальність працівників правоохоронних органів

Гарантії правового захисту працівників правоохоронних органів є невід'ємною складовою їх адміністративно-правового статусу, оскільки вони покликані забезпечувати дотримання законності, прав та інтересів як самих правоохоронців, так і громадян, з якими вони взаємодіють. Гарантії захисту правових інтересів працівників правоохоронних органів мають важливе значення для підтримання довіри до правоохоронної системи та забезпечення ефективної боротьби з правопорушеннями. Вони формують правову основу для нормальної діяльності таких працівників, забезпечуючи їх захист від незаконних дій з боку інших осіб, у тому числі від неправомірних дій їх керівників або зовнішнього впливу. Згідно з Конституцією України, права і свободи громадян охороняються державою, і це стосується не лише звичайних громадян, але й працівників правоохоронних органів. Наприклад, стаття 36 Конституції України гарантує право на захист професійної діяльності працівників правоохоронних органів, що сприяє забезпеченню стабільності їхньої роботи та захисту від політичних та соціальних ризиків [19, с. 33].

Законодавство чітко визначає межі повноважень працівників правоохоронних органів, що дозволяє обмежити можливість їх зловживання службовими обов'язками. Закон України «Про Національну поліцію» та інші нормативно-правові акти детально прописують правовий статус працівників правоохоронних органів, зазначаючи, що їх діяльність повинна здійснюватися виключно в межах закону, а будь-які дії, що виходять за межі їхніх повноважень, підлягають юридичному контролю і відповідальності. Законодавством передбачено право на соціальний захист, в тому числі на медичне обслуговування, пенсійне забезпечення, страхування життя та здоров'я від травм, що виникають у процесі виконання службових обов'язків. Працівники правоохоронних органів також мають право на отримання компенсації за шкоду, завдану їм під час виконання службових обов'язків. В Україні створена система внутрішнього контролю та дисциплінарного

нагляду, що забезпечує об'єктивне розслідування порушень і можливість захисту працівниками своїх прав у разі притягнення їх до відповідальності. Законодавством передбачена можливість оскарження рішень про дисциплінарне покарання, що є важливим елементом правового захисту працівників правоохоронних органів [20, с. 26].

Відповідальність працівників правоохоронних органів є важливим інструментом забезпечення законності та правопорядку в державі. Відповідальність правоохоронців передбачає як дисциплінарну, так і адміністративну та кримінальну відповідальність за порушення законодавства. Дисциплінарна відповідальність включає притягнення до відповідальності за неналежне виконання службових обов'язків, за порушення службової дисципліни або за неналежну поведінку. За порушення цих норм працівник може бути підданий різним дисциплінарним санкціям, серед яких: догана, звільнення з посади, зниження у посаді тощо.

Адміністративна відповідальність може настати у разі порушення законодавства щодо виконання службових обов'язків або невиконання правових актів, що регулюють діяльність правоохоронців. Такі порушення можуть призвести до штрафів або інших адміністративних санкцій. Кримінальна відповідальність настає у разі вчинення правоохоронцями кримінальних правопорушень, таких як корупція, перевищення влади чи зловживання службовими повноваженнями. Законодавство, зокрема Кримінальний кодекс України, визначає конкретні норми, які встановлюють відповідальність працівників правоохоронних органів за вчинення правопорушень у сфері службової діяльності [20, с. 31].

Загалом, гарантії правового захисту та відповідальність працівників правоохоронних органів є важливими інструментами забезпечення не тільки їхніх прав, а й належного виконання службових обов'язків. Вони сприяють забезпеченню ефективності та правомірності діяльності правоохоронних органів і захищають інтереси держави і громадян від зловживань. Водночас, адекватна система відповідальності є необхідною умовою для забезпечення добросовісної, законної та ефективної роботи правоохоронців.

Висновки до розділу 2

Під час аналізу нормативно-правового регулювання діяльності правоохоронних органів України можна зробити кілька ключових висновків. Діяльність правоохоронних органів регулюється системою законодавчих актів, серед яких Конституція України, спеціальні закони, акти підзаконного рівня, а також нормативно-правові акти, що детально визначають функції і повноваження органів внутрішніх справ, прокуратури, Служби безпеки України та інших структур.

Особливу увагу слід звернути на правовий статус працівників правоохоронних органів, який є важливою частиною правової системи держави. Працівники правоохоронних органів наділяються специфічними правами та обов'язками, необхідними для виконання функцій, що визначаються на рівні держави. Вони мають право на застосування примусу та обмеження прав громадян у межах закону, що відрізняє їх статус від інших категорій працівників.

Загалом, правовий статус працівників правоохоронних органів в Україні визначається низкою норм, які забезпечують правовий порядок у суспільстві. Законодавство гарантує їм спеціальний правовий захист, що включає надання спеціальних прав та визначення обов'язків, що в свою чергу, створює правову основу для здійснення правосуддя та забезпечення правопорядку. Водночас необхідно відзначити, що ефективність правового захисту працівників правоохоронних органів, а також відповідальність за неналежне виконання своїх функцій, має бути предметом подальших реформ у системі правоохоронних органів, зокрема з урахуванням міжнародного досвіду та тенденцій розвитку правового поля в Україні.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ

Удосконалення адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів є багатогранним і складним процесом, що потребує комплексного підходу, включаючи правові, соціальні, організаційні та кадрові аспекти. Одна з основних проблем, що вимагає уваги, – це неузгодженість та недостатня чіткість у законодавчому регулюванні повноважень працівників правоохоронних органів. У багатьох випадках правовий статус таких осіб не відповідає вимогам часу, що негативно впливає на ефективність їх роботи та захист прав громадян.

Основним кроком є вдосконалення законодавчих актів, які визначають повноваження, права та обов'язки правоохоронців. Проблемою є також те, що в окремих випадках повноваження правоохоронців можуть бути надмірно широкими або, навпаки, недостатніми для належного виконання службових обов'язків. Наприклад, у випадках затримання, обшуків чи примусового застосування сили, важливо чітко визначити межі застосування цих повноважень, щоб уникнути порушень прав людини та запобігти випадкам зловживання владою. Для цього потрібно удосконалити не лише законодавство, але й розробити відповідні методичні рекомендації та інструкції для правоохоронців, що надаватимуть їм більш точні орієнтири у складних ситуаціях [21, с. 12].

Системи гарантій правового захисту працівників правоохоронних органів, зокрема механізми компенсації за втрату працездатності, пенсійні гарантії та соціальний захист, також потребують перегляду. Адже, незважаючи на значний ризик для життя і здоров'я правоохоронців, питання їх соціального захисту та відшкодування збитків залишаються недостатньо врегульованими. Крім того, важливо розробити дієві механізми захисту від неправомірних звинувачень або дисциплінарних санкцій. Так, в умовах системних реформ правоохоронних органів

важливо передбачити механізми, які б захищали правоохоронців від політичного тиску або зловживань на рівні керівництва органів.

Необхідно також посилити відповідальність працівників правоохоронних органів за порушення службових обов'язків. Реформа повинна зосереджуватися на чіткішому визначенні підстав і процедури дисциплінарних заходів, а також забезпеченні прозорості цих процесів. Зокрема, важливим є вдосконалення механізмів контролю за діяльністю працівників правоохоронних органів. Власне, прозорість процедур дисциплінарних розслідувань і покарань здатна істотно знизити можливості для корупції і зловживань. Служба в органах правопорядку часто супроводжується високим рівнем стресу, конфліктів, небезпеки для життя. Зокрема, має бути розроблений спеціальний комплекс психологічних тренінгів, консультацій і програм допомоги, що дозволяють правоохоронцям ефективно справлятися з професійними стресами та уникати психоемоційних перевантажень [22, с. 39].

Ключовою частиною будь-якої реформи є підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів. В умовах розвитку демократичних процесів, забезпечення прав людини та дотримання міжнародних стандартів, важливо, щоб правоохоронці мали високий рівень правових знань і були готові до застосування законодавства з урахуванням сучасних викликів. У цьому контексті необхідно також актуалізувати роль правових курсів, тренінгів та інших освітніх програм, що зможуть не лише покращити кваліфікацію працівників, а й забезпечити їх кращу підготовленість до динамічних змін у правовому полі.

Залучення громадських організацій та незалежних установ до процесу моніторингу діяльності правоохоронців має стати важливим аспектом удосконалення адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів. Така взаємодія дозволить зменшити корупційні ризики і створить додатковий рівень контролю, що також сприятиме зміцненню довіри до правоохоронних органів з боку суспільства. Залучення громадськості до нагляду за діяльністю поліції, прокуратури та інших органів має стати складовою частиною загальної реформи системи правопорядку.

Загалом, удосконалення адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів вимагає комплексного підходу, спрямованого на оновлення законодавчої бази, підвищення кваліфікації та морально-психологічної підготовки працівників, удосконалення системи контролю і захисту прав працівників. Всі ці кроки сприятимуть створенню більш ефективної та прозорої системи правоохоронних органів, що буде здатна ефективно реагувати на сучасні загрози та виклики, забезпечуючи при цьому дотримання прав і свобод людини.

Висновки до розділу 3

У розділі 3 було розглянуто основні напрями удосконалення адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів, що включають правові, організаційні та соціально-психологічні аспекти. Запропоновані зміни мають на меті створення більш ефективної системи правового регулювання, яка дозволить забезпечити належний рівень правового захисту працівників, а також підвищити їхню ефективність у виконанні службових обов'язків.

Однією з головних проблем є необхідність реформування існуючих нормативно-правових актів, що регулюють діяльність правоохоронців, зокрема в частині уточнення їхніх повноважень, прав і обов'язків. Необхідно чітко визначити межі застосування службових повноважень для уникнення зловживань та порушень прав громадян. Впровадження більш конкретних механізмів захисту прав працівників правоохоронних органів, зокрема у випадках політичного тиску або неправомірних звинувачень, дозволить значно поліпшити соціальний клімат всередині системи. Реформа повинна також включати вдосконалення гарантій соціального захисту для працівників, зокрема у питаннях пенсійного забезпечення та компенсації за ризики, пов'язані з професією. Слід розробити ефективні механізми відповідальності за порушення службових обов'язків, зокрема через створення прозорих і незалежних органів нагляду та контролю.

Особливу увагу слід приділити кадровій та психологічній підготовці правоохоронців. Підвищення кваліфікації та правових знань працівників є

важливою складовою для досягнення високого рівня професіоналізму, адже правоохоронці повинні бути готові до адаптації до змінюваного правового середовища і сучасних викликів, зокрема в контексті дотримання прав людини.

Таким чином, запропоновані напрями удосконалення адміністративно-правового статусу працівників правоохоронних органів включають необхідність зміцнення законодавчої бази, поліпшення соціальних гарантій, а також удосконалення системи нагляду і навчання, що має сприяти підвищенню ефективності правоохоронної діяльності та забезпеченню прав і свобод людини в умовах сучасних соціальних і правових викликів.

ВИСНОВКИ

Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу є важливою правовою категорією, що визначає його положення у правовій системі та взаємодію з іншими учасниками правовідносин. Аналіз цієї категорії дозволяє зробити висновок, що адміністративно-правовий статус працівників правоохоронних органів має комплексну структуру, що включає правові, організаційні та соціально-психологічні аспекти. Правовий статус правоохоронця регулюється цілим рядом нормативно-правових актів, зокрема Конституцією України, законами, указами та іншими підзаконними актами, що визначають його повноваження, права, обов'язки та відповідальність.

Одним з ключових аспектів є чітке визначення прав та обов'язків працівників правоохоронних органів, а також створення необхідних умов для захисту їхніх прав. Права працівників правоохоронних органів повинні бути гарантовані, а їх діяльність – прозорою та підконтрольною. Також важливими є механізми правового захисту працівників, зокрема наявність інститутів нагляду та контролю, а також ефективної системи відповідальності за порушення службових обов'язків. В умовах глобалізації і взаємодії між державами важливо враховувати досвід інших країн при реформуванні правоохоронної системи України. Одним з головних напрямів удосконалення адміністративно-правового статусу є підвищення рівня соціальних гарантій для правоохоронців, вдосконалення навчальних програм, а також створення більш чіткої та прозорої системи нагляду за діяльністю правоохоронців. Удосконалення законодавства, що стосується прав і обов'язків працівників правоохоронних органів, дозволить створити сприятливі умови для підвищення ефективності їх діяльності.

Таким чином, підсумовуючи, можна стверджувати, що адміністративно-правовий статус працівників правоохоронних органів потребує подальшого вдосконалення на всіх рівнях – від законодавчого регулювання до організаційної та соціальної підтримки, що в свою чергу сприятиме підвищенню ефективності функціонування правоохоронних органів та забезпеченню прав і свобод громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верховна Рада України. Закон України «Про правоохоронні органи України» від 21 грудня 2016 року № 1774-VIII. Відомості Верховної Ради України, 2016. № 51-52. С. 902.
2. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 року № 661-IV. Відомості Верховної Ради України, 2003. № 21. С. 150.
3. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України, 2015. № 38-39. С. 365.
4. Закон України «Про органи прокуратури» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. Відомості Верховної Ради України, 2014. № 49-52. С. 2045.
5. Конституція України. К. : Право, 2021. С. 100.
6. Авер'янова В. Б. Адміністративне право України. К. : Юрінком Інтер, 2020. С. 352.
7. Бандурка О. М. Адміністративно-правове регулювання діяльності органів внутрішніх справ України. Харків : Право, 2021. С. 330.
8. Битяк Ю. П. Адміністративно-правовий статус працівників правоохоронних органів. К. : Наукова думка, 2019. С. 290.
9. Бобкова І. В. Адміністративно-правовий статус правоохоронців в умовах реформування. К. : Ліра-К, 2020. С. 240.
10. Вищий адміністративний суд України. Практика застосування адміністративного законодавства / під ред. А. В. Поліщука. К. : Юрінком Інтер, 2021. С. 210.
11. Дем'яненко П. І. Міжнародні стандарти у діяльності правоохоронних органів. Харків : Право, 2021. С. 320.
12. Загородній В. І. Адміністративно-правове регулювання діяльності правоохоронних органів в Україні. Одеса : Юридична наука, 2021. С. 280.
13. Коваленко М. П. Права та обов'язки працівників правоохоронних органів: теоретичні засади. Львів : Юридична книга, 2021. С. 250.

14. Кодекс адміністративного судочинства України : офіційний текст станом на 2020 рік / за ред. В. С. Ковальчука. К. : Алерта, 2020. С. 225.
15. Кравченко О. В. Правовий статус працівників правоохоронних органів України. Одеса : Фенікс, 2020. С. 330.
16. Носенко І. Г. Адміністративно-правовий статус працівників правоохоронних органів: новітні тенденції. Харків : Остромадський, 2021. С. 250.
17. Остромадський В. В. Адміністративно-правові основи діяльності органів внутрішніх справ. К. : Аристарх, 2021. С. 275.
18. Піріжок А. М. Адміністративно-правовий статус правоохоронців у порівняльному контексті. К. : Академія, 2021. С. 310.
19. Синюк М. В. Адміністративно-правовий статус працівників правоохоронних органів: порівняльний аналіз. К. : Ніка-Центр, 2021. С. 295.
20. Ткаченко Л. Ю. Гарантії правового захисту працівників правоохоронних органів. К. : Правова єдність, 2020. С. 210.
21. Ткачук С. А. Організаційно-правові аспекти діяльності правоохоронних органів України. Х. : Прецедент, 2021. С. 270.
22. Щербань О. П. Адміністративно-правові основи діяльності органів національної безпеки України. Харків : Право, 2020. С. 315.

ДОДАТКИ

Додаток А

Адміністративно-правовий статус працівника правоохоронного органу

№	Елемент адміністративно-правового статусу	Опис	Нормативно-правові акти
1	Право на виконання службових обов'язків	Працівники правоохоронних органів мають право здійснювати свої функції відповідно до встановлених вимог, без стороннього втручання.	Закон України «Про Національну поліцію» (2015)
2	Права на захист від незаконного впливу	Правоохоронці мають право на захист від незаконних посягань під час виконання службових обов'язків.	Конституція України (1996), Закон України «Про Національну поліцію» (2015)
3	Обов'язок дотримання законності	Працівники правоохоронних органів зобов'язані діяти виключно в межах законів, забезпечуючи правопорядок.	Кодекс адміністративного судочинства України (2010)
4	Право на спеціальний режим праці	Спеціальні умови праці, що включають роботу в небезпечних і стресових ситуаціях, передбачають додаткові права і гарантії для правоохоронців.	Закон України «Про Державну прикордонну службу України» (2003)
5	Гарантії соціального захисту	Працівники правоохоронних органів мають право на соціальні гарантії, включаючи пенсійне забезпечення, медичне обслуговування та інші пільги.	Закон України «Про соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (2006)
6	Відповідальність за порушення службових обов'язків	Працівники правоохоронних органів несуть відповідальність за порушення законодавства та службових обов'язків, включаючи дисциплінарні, адміністративні та кримінальні санкції.	Кодекс України про адміністративні правопорушення (1984), Кримінальний кодекс України (2001)
7	Повноваження щодо застосування примусу	Правоохоронці мають право застосовувати примус у межах закону для забезпечення виконання службових обов'язків.	Закон України «Про Національну поліцію» (2015)
8	Право на участь у міжнародних місіях	Працівники деяких правоохоронних органів мають право брати участь у міжнародних миротворчих місіях.	Закон України «Про миротворчу діяльність» (2018)